

законодавчий крок суттєво розширює перелік суб'єктів перевірки декларацій. Водночас зважаючи на те, що даний процес нині перебуває на стадії становлення, він має ряд недоліків, які потребують нагального вирішення, оскільки можуть впливати на кримінально-правову кваліфікацію декларування недостовірної інформації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Польшкін К. К. Про обґрунтованість криміналізації декларування недостовірної інформації / К. К. Польшкін // Вісник Луганського національного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка. – 2016. – № 1. – С. 142 – 155.

2. Савченко А. В. Особливості складу декларування недостовірної інформації / А. В. Савченко // Актуальні проблеми досудового розслідування: тези доп. IV Всеукр. наук-практ. конф. (Київ, 1 лип. 2015 р.). – К. : Нац. акад. внутр. справ, 2015. – С. 53–56.

3. Єдиний державний реєстр декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://public.nazk.gov.ua/>

Бурак М. В., старший науковий співробітник наукової лабораторії з проблем кримінальної поліції навчально-наукового інституту № 1 Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

ВИЗНАЧЕННЯ ІСТОТНОЇ ШКОДИ ПІД ЧАС КВАЛІФІКАЦІЇ ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ НЕЗАКОННОЮ ПОРУБКОЮ ЛІСУ

Серед злочинів, що вчиняються у сфері лісового господарства, найбільш відомим є незаконна порубка лісу, відповідальність за який передбачена ст. 246 Кримінального кодексу України. При кваліфікації незаконної порубки лісу особливу увагу слід звертати на особливості об'єктивної сторони цього злочину, зокрема на встановлення істотної шкоди.

Відповідно до п. 9 постанови Пленуму Верховного Суду України від 10 грудня 2004 р. № 17 «Про судову практику у справах про злочини та інші правопорушення проти довкілля» кримінальна відповідальність за незаконну порубку лісу настає у випадках, коли остання здійснювалася з порушенням нормативних актів, які регулюють порядок порубки дерев і чагарників, у лісах, захисних та інших лісових насадженнях (якщо при цьому заподіяно істотну шкоду), або в заповідниках чи на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду, або в інших особливо охоронюваних лісах [1].

Разом з тим, для настання відповідальності за порубку дерев у заповідниках чи на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду, або в інших особливо охоронюваних лісах не є обов'язковою наявність шкоди. Тобто немає значення, скільки дерев було незаконно зрубано та який розмір шкоди заподіяний, - це діяння вже містить ознаки злочину.

Тому у всіх випадках вчинення незаконної порубки лісів у заповідниках чи на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду матеріали за такими фактами необхідно направляти до правоохоронних органів.

Відтак, питання про істотність певної шкоди, завданої незаконною порубкою, вирішується у кожному конкретному випадку окремо, з огляду на всі обставини справи.

Так, на думку О. Сторчоуса, при розмежуванні незаконної порубки лісу як адміністративного проступку від кримінального правопорушення, можна виділити три умовні підходи, що використовуються для визначення істотної шкоди, а саме: матеріальний підхід, соціальний підхід та екологічний підхід [2, с. 37].

Матеріальний підхід ґрунтується на тому, що незаконна порубка завдає істотну шкоду економічним інтересам держави, що виявляється у грошових збитках. До них слід віднести: вилучення у держави вартості пошкодженої або знищеної деревини; недоотримання доходів від використання деревини, яку лісокористувач мав реальну можливість одержати; витрати на лісовідновлення зрубаних лісових ділянок; витрати на прибирання місць рубок або порубкових решток тощо. У справах про лісопорушення розмір завданої шкоди обчислюється за відповідними таксами, затвердженими

постановою Кабінету Міністрів України від 23 липня 2008 р. № 665 «Про затвердження такс для обчислення розміру шкоди, заподіяної лісу» [3].

Соціальний підхід базується на тому, що часто великі нелегальні порубки негативно впливають на стан лісів як природної системи, порушуючи умови життєдіяльності людей, погіршують стан довкілля, таким чином завдають істотної шкоди. Соціальними наслідками незаконної порубки лісу є позбавлення можливості громадян використовувати ліс як місце для відпочинку, оздоровлення та задоволення інших рекреаційних потреб. Тобто суспільство через значні незаконні порубки втрачає можливість повною мірою використовувати соціально-економічні властивості лісів.

Екологічний підхід базується на принципі кримінального права, згідно з яким завдана екологічна шкода може оцінюватись не тільки у матеріально-грошовому еквіваленті, а й з позицій негативного впливу на довкілля. Такий вплив не може мати об'єктивної матеріальної оцінки. Загальновідомо, що завдана незаконною порубкою екологічна шкода більш небезпечна, ніж матеріальна, адже останню завжди можна відшкодувати.

У справах про злочини, відповідальність за які передбачена ст. 246 КК, шкода визнається істотною, коли: були знищені певні види дерев у тій чи іншій місцевості; погіршилися породний склад, якість, захисні, водоохоронні й інші екологічні властивості лісу; виникли труднощі у відтворенні заліснення в певній місцевості; знизилась якість атмосферного повітря; змінилися ландшафт місцевості, русло річки; сталась ерозія ґрунту; тощо. Якщо внаслідок незаконної порубки дерев, чагарників у лісах, захисних та інших лісових насадженнях істотна шкода не настала, винна особа за наявності до того підстав несе відповідальність за статтями 64–67 Кодексу України про адміністративні правопорушення [1].

Таким чином, формулювання «знищені певні види дерев» дозволяє дійти висновку, що при великій незаконній порубці в окремому лісовому масиві знищується певна порода дерев. Наприклад, в ялицево-буковому насадженні повністю вирубуються дерева бука.

У зв'язку з цим, поділяємо погляд О. Сторчоуса, що слід визнати неправомірною практику, коли до кримінальної відповідальності правоохоронні органи притягують громадян за порубку одного дерева будь-якої породи. Виняток – коли знищено чи зрубано одне дерево на території об'єктів та території природно-заповідного фонду [2, с. 40].

Роз'яснення постанови ПВСУ про те, що істотною може визнаватись шкода, через яку погіршилися породний склад, якість, захисні, водоохоронні й інші екологічні властивості лісу, виникли труднощі у відтворенні заліснення в певній місцевості, прямо вказує на оціночний характер таких наслідків. Вказані критерії доцільно використовувати, якщо матеріальний розмір шкоди для притягнення до кримінальної відповідальності є недостатнім. Тому, адміністрації лісгоспу, слід обов'язково вказувати ці обставини у заяві (повідомленні) про вчинене кримінальне правопорушення, що скеровується на адресу правоохоронних органів.

У разі виникнення суперечки про те, чи можна вважати наведені екологічні наслідки достатніми для відкриття кримінального провадження за ст. 246 КК України, рекомендується додавати відповідні довідки від територіальних управлінь лісового господарства або обласних управлінь екології.

Стосовно інших критеріїв істотної шкоди, як зниження якості атмосферного повітря; зміни ландшафту місцевості, русла річки; ерозії ґрунту; тощо, можна сказати, що через незначну розповсюдженість вони ще не набули широкого застосування у правоохоронній практиці. Тим більше, що для документального доказування таких фактів слідчим шляхом (встановлення причинного зв'язку між порубкою та вказаними наслідками) необхідно призначення унікальних екологічних експертиз.

Резюмуючи викладене вище вважаємо, що ефективність застосування юридичної відповідальності за порушення екологічного, в тому числі – лісового законодавства залежить від багатьох факторів. Крім рівня правосвідомості, стану екологічного виховання та культури населення, вивченості причин та умов лісопорушень, істотної шкоди, пріоритетне місце займає якість правових норм, що встановлюють юридичну відповідальність.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про судову практику у справах про злочини та інші правопорушення проти довкілля: постанова Пленуму Верховного Суду України від 10 груд. 2004 р. № 17. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0017700-04>

2. Сторчоус О. Кримінальна відповідальність за самовільні порубки лісу: Навч. посіб. –К.: ВАІТЕ, 2012. – 116 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://fleg1.fleg.org.ua/fileadmin/user_upload/ufs/04.%20Program%20Information/4.02%20Program%20Components/4.02.05%20Public%20Awareness/Criminal_Liability1.pdf

3. Про затвердження такс для обчислення розміру шкоди, заподіяної лісу: постанова Кабінету Міністрів України від 23 лип. 2008 р. № 665. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/665-2008-%D0%BF>

Вознюк А. А., завідувач наукової лабораторії з проблем досудового розслідування Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

МОТИВИ СТВОРЕННЯ ТЕРОРИСТИЧНИХ ОБ'ЄДНАНЬ ТА УЧАСТІ В НИХ

Мотив – це внутрішнє усвідомлене спонукання особи до вчинення злочину. Незважаючи на те, що мотив не є обов'язковою ознакою складу злочину, передбаченого ст. 258-3 КК України, правильно його встановлення необхідне, насамперед, для забезпечення індивідуалізації покарання.

У судовій практиці мотив цього злочину визначають по-різному: вчинення злочину з власних, псевдопатріотичних похибок світогляду, внаслідок реальної потужної дії антиукраїнської пропаганди засобів масової інформації [1], з мотивів не сприйняття діючої влади в Україні [2], з особистих політичних міркувань [3], у зв'язку з ідейними переконаннями [4], із особистих мотивів, в обмін на допомогу в отриманні продуктів харчування та працевлаштуванні його родичам [5], з